

De bannelingen

Van Christina Baker Kline verscheen
eveneens bij Ambo|Anthos uitgevers

De kindertrein

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos uitgevers via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Christina Baker Kline

De bannelingen

Vertaald door Carolien Metaal

Ambo|Anthos
Amsterdam

De Bijbelteksten in deze uitgave zijn
ontleend aan De Nieuwe Bijbelvertaling
© 2004 Nederlands Bijbelgenootschap

ISBN 978 90 263 5483 0

© 2020 Christina Baker Kline

Published by arrangement with Custom House,
an imprint of HarperCollins Publishers

© 2021 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos uitgevers,
Amsterdam en Carolien Metaal
Oorspronkelijke titel *The Exiles*

Oorspronkelijke uitgever William Morrow, HarperCollins

Omslagontwerp Janine Jansen

Omslagillustratie © Magdalena Russocka/Trevillion Images

Foto auteur © Karin Diana

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor Hayden, Will en Eli
– stuk voor stuk avontuurlijke reizigers

Laat niemand zeggen dat het verleden voorbij is.
Het verleden zit in ons en is overal om ons heen.

– Oodgeroo Noonuccal, Aboriginal dichter

Proloog

Flinderseiland, Australië, 1840

Tegen de tijd dat de regen kwam, zat Mathinna al bijna twee dagen verstopt in de struik. Ze was acht jaar en het belangrijkste dat ze ooit geleerd had, was hoe ze moest verdwijnen. Sinds ze oud genoeg was om te lopen, had ze alle hoeken en gaten verkend van Wybalenna, het afgelegen punt op Flinderseiland waar haar mensen al voor haar geboorte naartoe verbannen waren. Ze had over de granieten richel gerend die zich over de top van de heuvels uitstrekte, tunnels gegraven in de rulle duinen aan het strand, verstoppertje gespeeld tussen het kreupelhout en het struikgewas. Ze kende alle dieren: de voskoesoos en wallaby's en kangoeroes, de pademelons die in het bos woonden en alleen 's nachts tevoorschijn kwamen, de pelsrobben die luierden op de rotsen en zich in de branding lieten rollen om af te koelen.

Drie dagen eerder waren gouverneur John Franklin en zijn vrouw lady Jane per boot gearriveerd in Wybalenna, ruim vierhonderd kilometer van hun huis op het eiland Lutruwita – of Van Diemensland, zoals de witte mensen het noemden. Mathinna had met de andere kinderen op de richel gestaan toen de gouverneur en zijn vrouw, vergezeld door een half dozijn bedienden, zich van het strand een weg omhoog baanden. Lady Franklin had daar in haar glimmende satijnen schoenen nogal wat moeite mee gehad;

ze glipte steeds weg op de stenen. Zich vastklampend aan de arm van haar echtgenoot was ze met een zuur gezicht op hen afgekomen, alsof ze in een kardoen had gebeten. De rimpels in haar hals deden Mathinna denken aan de roze huid van een honingeter.

De avond ervoor hadden de Palawa-oudsten rond het kampvuur gepraat over het op handen zijnde bezoek. De christelijke zendelingen waren al dagen bezig met de voorbereidingen. De kinderen hadden te horen gekregen dat ze een dans moesten leren. Mathinna had zoals zo vaak aan de rand van de kring zitten luisteren naar de oudsten, die tijdens het praten veren van dunbekpijlstormvogels plukten en mosselen gaarden in de gloeiende sintels. De Franklins waren impulsieve, domme mensen; daar waren ze het grotendeels wel over eens. Er deden tal van verhalen de ronde over hun vreemde en excentrieke gedrag. Zo had lady Franklin, die doodsbang was voor slangen, ooit het plan bedacht een shilling te betalen voor elke ingeleverde dode slang. De daaropvolgende enorme toename van het aantal slangenfokkers had haar en sir John een klein fortuin gekost. Verder had het stel het afgelopen jaar een bezoek aan Flinders gebracht om schedels van Aboriginals op te halen voor hun verzameling – schedels die werden verkregen door lijken te onthoofden en die hoofden te koken om alleen de botten over te houden.

De Engelsman met het paardengezicht die de leiding had over de nederzetting op Flinders, George Robinson, woonde met zijn vrouw in een van de acht bakstenen gebouwen die in een halve cirkel waren neergezet. Die boden woonruimte aan zijn personeel en er waren een ziekenafdeling en een apotheek in gevestigd. Daarachter lagen twintig hutten voor de Palawa. De avond waarop de Franklins arriveerden, sliepen ze in het huis van de Robinsons. De volgende ochtend inspecteerden ze al vroeg de nederzetting, terwijl hun bedienden kralen, knikkers en zakdoeken uitdeelden. Na de middagmaaltijd werden de inlanders ontboden. De Franklins zaten op mahoniehouten stoelen in het zand voor de bakstenen

huizen ongeveer een uur te kijken naar Palawa-mannen – de enkelen die nog gezond waren – die zogenaamd een slag uitvochten en deel moesten nemen aan een speerwerpwedstrijd. Daarna werden de kinderen in een rij naar buiten gedirigeerd.

Toen Mathinna met de anderen in een kring op het witte zand danste, zat lady Franklin voortdurend met een nieuwsgierige glimlach naar haar te kijken.

Als dochter van het stamhoofd van de Lowreenne was Mathinna al heel lang gewend aan speciale aandacht. Een aantal jaren geleden was haar vader Towterer, die net als veel andere Palawa naar Flinders was gedeporteerd, gestorven aan tuberculose. Mathinna was trots dat ze de dochter van het stamhoofd was, maar feitelijk had ze hem niet goed gekend. Op haar derde had ze van de hut van haar ouders moeten verhuizen naar het bakstenen huis van de witte schoolmeester, die haar hoeden liet dragen en jurken met knopen. Hij leerde haar lezen en schrijven in het Engels en hoe ze een mes en lepel moest vasthouden. Desondanks bracht ze zo veel mogelijk tijd door met haar moeder Wanganip en andere leden van de stam, van wie de meesten Engels spraken noch er Britse gewoonten op nahielden.

Mathinna's moeder was een paar maanden geleden overleden. Wanganip had altijd een hekel gehad aan Flinders. Vaak beklom ze de stekelige heuvel bij de nederzetting om over de turkooizen zee te staren naar haar vaderland, bijna honderd kilometer verder. Deze verschrikkelijke plek, zei ze tegen Mathinna – dit barre eiland waar de wind zo sterk was dat hij groenten uit de grond rukte en kleine vuurtjes opzweepte tot laaiende inferno's, waar de bomen hun schors afwierpen als slangen hun huid – leek in niets op het land van haar voorvaders. Het was een vloek op haar ziel. Op al hun zielen. De inlanders waren ziekelijk; de meeste baby's die op Flinders geboren werden, stierven voor hun eerste verjaardag. De Palawa was een land van overvloed beloofd waar ze vredig zouden kunnen leven; als ze deden wat hun werd opgedragen, hadden

de Britten gezegd, mochten ze hun manier van leven voortzetten. 'Maar dat was allemaal gelogen. Net als al die andere leugens die we zo dom waren te geloven,' had Wanganip bitter gezegd. 'Wat hadden we voor keus? De Britten hadden alles al afgepakt.'

Mathinna had de woede in haar moeders ogen gezien, maar zelf had ze geen hekel aan het eiland. Een ander thuis kende ze niet.

'Kom eens hier, kind,' zei de vrouw van de gouverneur na afloop van de dans, terwijl ze haar wenkte met een vinger. Mathinna gehoorzaamde en lady Franklin nam haar aandachtig op. Toen wendde ze zich tot haar echtgenoot. 'Wat een expressieve ogen! En een lief gezichtje, vind je niet? Ongebruikelijk aantrekkelijk voor een inlander.'

'Eerlijk gezegd kan ik ze moeilijk uit elkaar houden,' zei sir John schouderophalend.

'Ik vraag me af of het mogelijk zou zijn haar beschaving bij te brengen.'

'Ze woont bij de schoolmeester, die haar Engels leert,' zei Robinson, die een stap naar voren deed. 'Daar is ze al behoorlijk bedreven in.'

'Interessant. Waar zijn haar ouders?'

'Het meisje is wees.'

'Ach.' Lady Franklin wendde zich weer tot Mathinna. 'Zeg eens iets.'

Mathinna maakte een halfslachtige reverence. De arrogante onbeschaamdheid van de Britten verbaasde haar niet meer. 'Wat zal ik zeggen, mevrouw?'

Lady Franklins ogen werden groot. 'Lieve hemel! Ik ben onder de indruk, meneer Robinson. U verandert wilden in respectabele burgers.'

'Ik heb gehoord dat ze in Londen orang-oetangs verkleden als lords en lady's en ze leren lezen,' zei sir John peinzend.

Mathinna wist niet wat een orang-oetang was, maar ze had de oudsten rond het kampvuur weleens horen praten over wilden:

Engelse walvisvaarders en zeehondenjagers die leefden als dieren en hun neus ophaalden voor fatsoensregels. Lady Franklin was vast in de war.

Robinson schoot in de lach. ‘Dit is iets anders. De Aborigines zijn tenslotte menselijk. Wij geloven dat we door externe factoren te veranderen persoonlijkheden kunnen aanpassen. We leren hun onze taal en laten ze ons voedsel eten. We voeden hun ziel met het christendom. Ze zijn gewichtloos voor kleding, zoals u kunt zien. We hebben het haar van de mannen geknipt en de vrouwen bescheidenheid bijgebracht. Ter ondersteuning van het proces hebben we hun christelijke namen gegeven.’

‘Het sterftecijfer is behoorlijk hoog, heb ik begrepen,’ zei sir John. ‘Een zwak gestel.’

‘Een betreurenswaardige onontkoombaarheid,’ zei Robinson. ‘We hebben hen uit de wildernis gehaald waar ze God noch gebod kenden.’ Hij slaakte een zucht. ‘Feit is dat we allemaal sterfelijk zijn en tot God moeten bidden om onze ziel te redden.’

‘Zegt u dat wel. U bewijst hun een grote dienst.’

‘Hoe heet deze?’ vroeg lady Franklin, die haar aandacht weer op Mathinna richtte.

‘Mary.’

‘En van oorsprong?’

‘Mathinna was haar Aboriginal naam. Door de zendelingen is ze Leda gedoopt. Wij hebben besloten het wat minder... aanmatigend te houden,’ zei Robinson.

Mathinna kon zich niet herinneren dat ze Leda genoemd werd. En omdat haar moeder een hekel had aan de naam Mary, weigerden de Palawa die te gebruiken. Alleen de Britten noemden haar zo.

‘Nou, ik vind haar schattig,’ zei lady Franklin. ‘Ik wil haar graag houden.’

Houden? Mathinna probeerde Robinsons aandacht te trekken, maar hij gaf geen sjoegel.

Sir John keek geamuseerd. ‘Wil je haar mee naar huis nemen? Na wat er met de vorige gebeurd is?’

‘Dit wordt anders. Timeo was...’ Lady Franklin schudde haar hoofd. ‘Het meisje is wees, zei u?’ vroeg ze aan Robinson.

‘Ja. Haar vader was stamhoofd. Haar moeder is hertrouwd, maar onlangs overleden.’

‘Is zij dan een prinses?’

Hij glimlachte. ‘Ergens wel, misschien.’

‘Hm. Wat denk je, sir John?’

Sir John lachte goedmoedig. ‘Als jij jezelf op die manier wenst te vermaken, liefje, dan lijkt me dat geen kwaad te kunnen.’

‘Ik denk inderdaad dat het amusant zal zijn.’

‘En zo niet, dan kunnen we haar altijd terugsturen.’

Mathinna wilde het eiland niet verlaten met deze rare mensen. Ze wilde geen afscheid nemen van haar stiefvader en de andere oudsten. Ze wilde niet naar een vreemde nieuwe plek waar niemand haar kende of zich om haar bekommerde. Ze trok aan Robinsons hand en fluisterde: ‘Alstublieft meneer. Ik wil niet...’

Hij trok zijn hand los en wendde zich tot de Franklins. ‘We zullen de noodzakelijke maatregelen treffen.’

‘Heel goed.’ Lady Franklin nam haar met een schuin hoofd op. ‘Mathinna. Ik noem haar liever zo. Dan is de verrassing groter wanneer ze zich als een dame gaat gedragen.’

Later, toen het gezelschap uiteen was gegaan, glipte Mathinna achter de bakstenen huizen waarin iedereen zich had verzameld. Ze droeg nog steeds de rituele cape van wallabybont die haar vader haar voor zijn dood had gegeven en een halsketting van piepkleine groene schelpjes die haar moeder had gemaakt. Terwijl ze zich een weg baande door het wallabygras dat zacht als zijde langs haar kuiten streek, luisterde ze naar de blaffende honden en de klauwierkraaien, plompe zwarte vogels die zongen en met hun vleugels klapperden als er regen op komst was. Ze ademde de vertrouwde geur van eucalyptus in. Toen ze het struikgewas aan de

rand van de open plek in kroop, keek ze omhoog en zag een wolk van dunbekpijlstormvogels de lucht in schieten.

Evangeline

Er is mij geen enkele vrijgelaten vrouwelijke gedefinieerde bekend die ik zou beschouwen als recht-schapen mens. De openlijke en schaamteloze gebreken mogen niet onvermeld blijven. De extreme en onbedwingbare onbeschoftheid gaat het voorstellingsvermogen te boven. Ze zijn de pest en de verdorvenheid van de koloniale gemeenschap – een schande voor de menselijkheid – en lager dan beesten, een schandvlek voor het gehele dierlijke bestaan.

– James Mudie, *The Felony of New South Wales: Being a Faithful Picture of the Real Romance of Life in Botany Bay*, 1837

St. John's Wood, Londen, 1840

Diep verzonken in een rusteloze droom hoorde Evangeline iets tikken. Ze opende haar ogen. Stilte. Vervolgens een indringender tiktiktik.

Ijl licht door het raampje hoog boven haar bed sneed over de vloer. Ze voelde paniek opkomen: ze moest door de ochtendbel heen geslapen zijn.

Ze sliep nooit door de ochtendbel heen.

Ze kwam overeind, maar voelde zich licht in het hoofd en zakte weer achterover tegen haar kussen. 'Wacht heel even.' Haar mond vulde zich met speeksel. Ze slikte het door.

'De kinders wachten!' De stem van de keukenmeid was schel van verbolgenheid.

'Hoe laat is het, Agnes?'

'Halftien!'

Evangeline ging weer zitten en duwde het beddengoed van zich af. Ze kokhalsde en dit keer kon ze het niet binnenhouden: ze boog opzij en braakte op de houten vloer.

De knop draaide en de deur zwaaide open. Ze keek hulpeloos naar Agnes, die haar neus optrok en fronste naar de stroperige gele spetters voor haar voeten. 'Geef me heel even. Alsjeblieft.' Evangeline veegde haar mond af met haar mouw.

Agnes verroerde zich niet. 'Heb je iets verkeerd gegeten?'

‘Ik dacht het niet.’

‘Koorts?’

Evangeline drukte haar hand tegen haar voorhoofd. Koel en klam. Ze schudde haar hoofd.

‘Voel je je al een tijdje niet goed?’

‘Nee, nu pas.’

‘Hm.’ Agnes tuitte haar lippen.

‘Niets aan de hand, ik ben gewoon...’ Evangeline voelde iets verkrampen in haar maag. Ze slikte.

‘Je heb wel degelijk iets onder de leden. Ik zal tegen mevrouw Whitstone zeggen dat er vandaag geen les wordt gegeven.’ Met een stijfknikje draaide Agnes zich om, maar bleef toen staan en tuurde met samengeknepen ogen in de richting van de ladekast.

Evangeline volgde haar blik. Boven op de kast lag naast een ovale spiegel een robijnen ring te glimmen in het zonlicht. Hij hulde de witte zakdoek waarop hij lag in een donkerrode gloed.

Haar hart kromp ineen. Gisteravond had ze de ring bewonderd bij het licht van een kaars en was zo stom geweest hem niet op te bergen.

‘Waar heb je die vandaan?’ vroeg Agnes.

‘Ik heb hem... gekregen.’

‘Van wie?’

‘Iemand uit de familie.’

‘Jóúw familie?’ Agnes wist heel goed dat Evangeline geen familie had. Ze had alleen maar gesolliciteerd als gouvernante omdat ze nergens anders heen kon.

‘Het was... een familiestuk.’

‘Ik heb je hem nooit zien dragen.’

Evangeline zette haar voeten op de grond. ‘Goeie genade. Daar heb ik ook amper de gelegenheid voor, toch?’ Ze deed haar best het nors te laten klinken. ‘En laat me nu alsjeblieft alleen. Er is niets aan de hand. Ik ben over een kwartiertje bij de kinderen in de bibliotheek.’